

Geef vrijheid door; geef verhalen door

Toespraak tijdens de plechtigheid op 4 mei 2017

Ds. Sara Dondorp

Geef vrijheid door. Met dat thema zijn mensen in heel het land op dit moment bijeen om te herdenken.

Herdenken, leerde ik van een van mijn docenten, dat is het verleden present stellen met het oog op de toekomst. Iets of iemand uit het verleden in deze tijd een plek geven, zodat we er mee verder kunnen. Herdenken is dus niet alleen achteruit kijken. Het is ook staan in het hier en nu en vooruit kijken naar de toekomst. Vanavond herdenken we de doden. Mensen die hun leven lieten voor de vrijheid. Onvoorstelbaar veel mensen voor wie geen toekomst meer was. Vandaag proberen we ze een beetje toekomst te geven. Hoe kunnen we al die mensen, al die geknakte levens, recht doen? Dat kunnen we waarschijnlijk niet. Hoogstens een beetje, door van de getallen weer verhalen te maken. Verhalen over gewone mensen.

Gisteren kwamen er hier in de kerk enkele verhalen naar boven. Over een oom die gevangen had gezeten in Vught. Pas veel later werd duidelijk waarom: hij had gipsafbeeldingen van koningin Wilhelmina gemaakt. De oorlog had hij overleefd, als geknakt mens. Aan zijn dochter had hij verteld dat de gevangenen altijd zonder vragen naar de wc mochten. Maar ze durfden niet. Want soms kregen de bewakers opdracht om hun geweren leeg te schieten bij de wc's. Die angst raakt een mens niet meer kwijt. Deze oom heeft de oorlog overleefd, maar niet veel later is hij alsnog overleden. Hij had geen leven meer. Maar zijn verhaal wordt nog verteld.

Een ander, klein verhaal: over een klein meisje, vlak na de oorlog. Voor het eerst mocht het Wilhelmus weer gezongen worden. Ze stond naast haar vader en zag een traan over zijn gezicht rollen. Dat haar vader emotioneel werd door het zingen van het Wilhelmus zal ze nooit meer vergeten.

De generatie die de oorlog heeft meegemaakt begint uit te sterven. Maar de verhalen zijn nog springlevend. De verhalen over gewone mensen met gewone levens die hadden moeten overleven in een onveilige en onvrije wereld.

Geef vrijheid door. Vrijheid is nog altijd niet vanzelfsprekend. Het is het enige ding dat je niet kunt hebben als je niet bereid bent het ook aan anderen te geven. Te blijven doorgeven. Door de verhalen door te geven....

Kom vanavond met verhalen
hoe de oorlog is verdwenen,
en herhaal ze honderd malen:
alle malen zal ik wenen.¹

¹ Leo Vroman, uit het gedicht Vrede.